

WINDKRACHT GRONINGEN

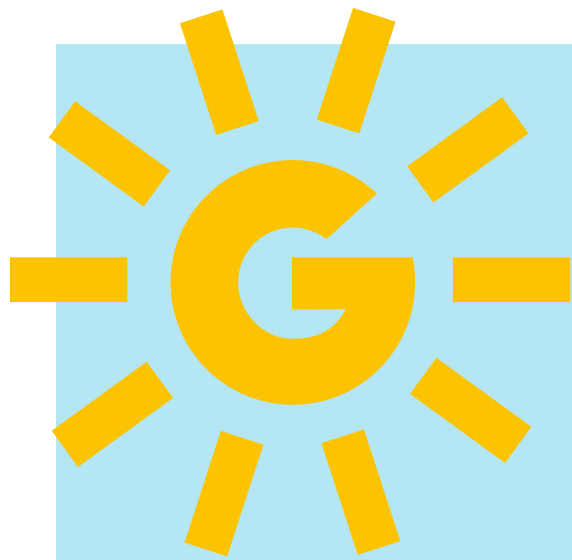
*Beleidskader voor de ontwikkeling van
grootschalige windenergie*

INHOUD

INLEIDING	4
LEESWIJZER	6
1. WINDENERGIE IN (INTER)NATIONAAL PERSPECTIEF	8
2. ONZE AMBITIES	14
3. FASERING EN ROL VAN DE GEMEENTE	20
4. IN GESPREK MET DE STAD	24
5. BELEIDSKADER	30
6. COMMUNICATIE EN PARTICIPATIE	38
7. FINANCIËN	47
8. VERVOLGENS	48
BIJLAGEN:	
1. Resultaten participatief proces	
a. Enquête 'Wat vindt u van windenergie, een onderzoek onder inwoners van de gemeente Groningen'	
b. Verslag symposium Windkracht Groningen	
c. Verslag Windexcursie raads- en provinciale statenleden	
d. Verslag windenergie tijdens Let's Gro 2016	
e. Verslag interview Rijksdienst voor Ondernemend Nederland	
f. Verslag interview Grunneger Power en GREC	
g. Verslag interview Natuur- en milieufederatie Groningen	
h. Verslag interview Provincie Groningen	
2. Informatiefolder: 'Windrichting Groningen, Beknopte achtergrondinformatie t.b.v. de planvorming voor grootschalige windenergie in de gemeente Groningen.'	
3. Windkansenkaart Groningen, 2013	
4. Gebiedenafweging gemeente Groningen in 2016	
5. Gedragscode draagvlak en participatie wind op land, 2014. Door: Nederlandse Wind Energie Associatie (NWEA), Stichting De Natuur- en Milieufederaties, Stichting Natuur & Milieu, Greenpeace Nederland.	
6. Indicatieve kostprijsvergelijking wind op land – wind op zee, bron: Rijksdienst voor Ondernemend Nederland	

Deze bijlagen kunnen worden teruggevonden in een apart bijlageboek.

INLEIDING

In 2035 wil de gemeente Groningen 'energie neutraal' zijn.

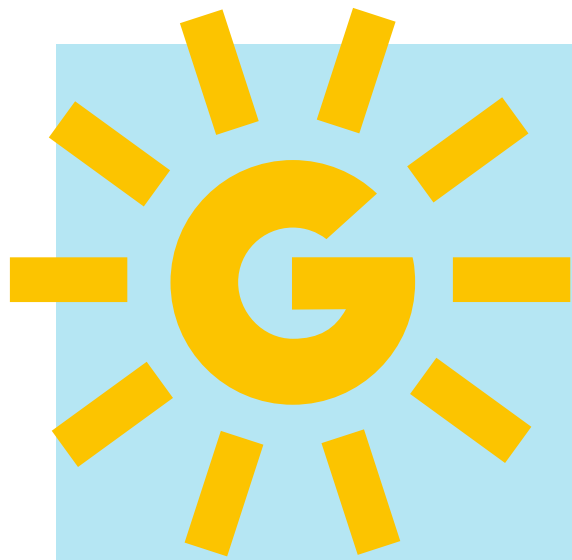
Om dat doel te bereiken is de inzet van windenergie onmisbaar.

De gemeente Groningen wil een deel daarvan opwekken met windturbines in de eigen gemeente. Waarom?

- *De urgentie van de energietransitie.* Wereldwijd groeit het besef van de urgentie van een omschakeling van fossiele naar duurzame energiebronnen, zoals onder andere tot uitdrukking is gekomen in het klimaatakkoord van Parijs (2015).
- *Windenergie is onmisbaar.* In de mix van duurzame energiebronnen is windenergie onmisbaar. De wind waait ook als de zon niet schijnt; windturbines hebben hoge opbrengsten.
- *Onze verantwoordelijkheid nemen.* De energietransitie vraagt inspanning en inzet op alle bestuurlijke niveaus. Als grootste stad in Noord-Nederland, met uitgesproken duurzaamheidsambities, willen wij onze verantwoordelijkheid nemen.
- *De stad als logische plek.* De stad, met zijn (snel-, vaar- en spoor)wegen, bedrijvigheid en hoogbouw is een logischere omgeving voor windturbines dan het open ommeland, dat we koesteren en willen behouden.
- *Betrokkenheid.* Een succesvolle omslag naar duurzame energie vereist betrokkenheid van burgers en bedrijven. Met windprojecten in de eigen omgeving is die betrokkenheid het best te organiseren.
- *Kansen benutten.* De energietransitie initieert sociale en economische veranderingen. Die leiden tot kansen, die we optimaal willen benutten.

Het realiseren van windenergieprojecten is een complexe aangelegenheid. Daarbij gaat het niet alleen om ruimtelijke, juridische en financiële aspecten, maar nadrukkelijk ook om het vergroten van de acceptatie bij omwonenden en andere betrokkenen. Om in dit complexe proces verantwoorde keuzes te kunnen maken zijn heldere kaders en uitgangspunten vereist. In het voorjaar van 2016 heeft de gemeenteraad ingestemd met een aantal richtinggevende uitgangspunten. De belangrijkste voor deze fase zijn:

- een eerlijke verdeling van de lasten en lusten;
- een optimale afstemming op de specifieke lokale situatie en
- de mogelijkheid voor onze stadgers, omwonenden, ondernemers en andere geïnteresseerden om financieel te participeren.
- Op basis van deze uitgangspunten is dit beleidskader ontwikkeld in samenspraak met deskundigen, strategische partners en geïnteresseerde burgers. Op dezelfde manier willen we ook in de volgende fases te werk gaan: steeds actief de dialoog aangaan met alle betrokkenen en gezamenlijk zoeken naar de beste oplossingen. Dat doen we op een eigen, vernieuwende manier, zoals in dit Windkader beschreven in de Gedragscode communicatie en participatie Windprojecten Groningen.
- Onze ambitie is niet om slechts te doen wat moet, maar actief te onderzoeken wat kan en dat dan ook daadwerkelijk voor elkaar zien te krijgen. Dat lukt als we samen blijven optrekken; met inwoners, bedrijven, andere overheden en professionele partners.

LEESWIJZER

“ Niet slechts wat moet,
maar samen doen wat kàn ”

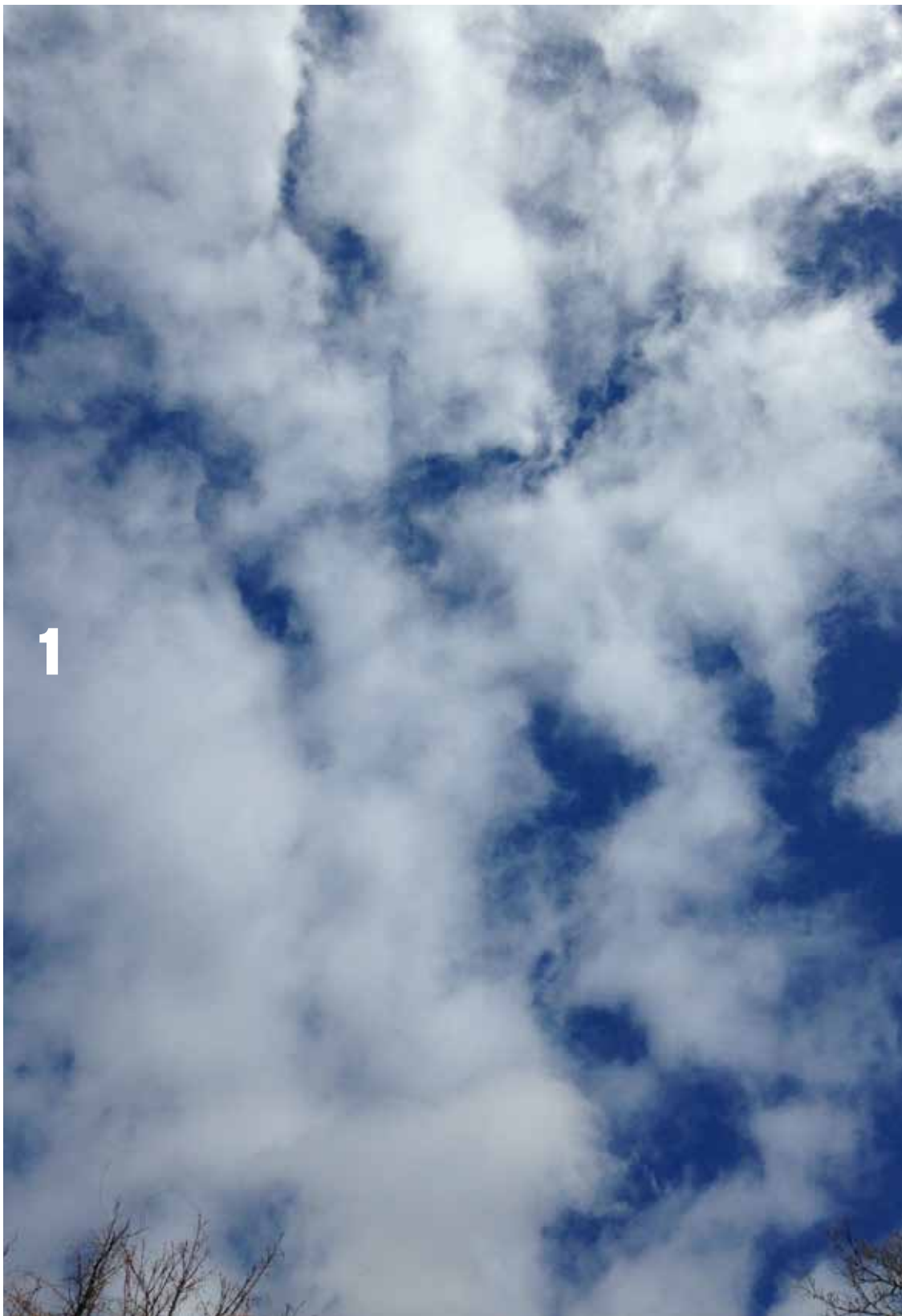
Leeswijzer

Het voorliggende document biedt de kaders voor nadere afwegingen en besluitvorming in de volgende fases van de ontwikkeling van grootschalige windenergieprojecten binnen de grenzen van de gemeente Groningen. In H1 schetsen we de ontwikkelingen in de wereld en dichterbij huis, waarmee we de urgentie in de energietransitie duidelijk maken. In H2 leest u wat we willen en hoe windenergie kan bijdragen aan een energieneutrale stad. In H3 beschrijven we kort hoe windprojecten tot stand komen en welke rollen en bevoegdheden we daarin als gemeente hebben. Onze rollen willen we actief invullen. In H4 doen wij verslag van hoe wij tot nu toe het gesprek met de stad hebben gevoerd en wat dat heeft opgeleverd. H5 is de kern van dit windkader. Daarin presenteren wij onze uitgangspunten en kaders voor het verdere traject. Centraal staat dat we de ‘lasten en lusten’ eerlijk willen verdelen en dat we in elke fase samen willen optrekken, met alle belanghebbenden, belangstellenden en andere betrokkenen bij de ontwikkeling van windenergie. Hoe we daaraan gestalte geven leest u H6, in de ‘Gedragscode Communicatie en participatie’, die geldt voor alle partijen in het vervolgproces.

Grootschalige windenergie

Dit document gaat over *grootschalige* windenergie. De term ‘grootschalig’ doelt in de windindustrie uitsluitend op het vermogen van de turbine; *niet* op de schaalgrootte van het windproject als geheel. Grootschalige windturbines zijn turbines met een vermogen van 1 MW of meer. In onze regio zijn dat turbines met een masthoogte vanaf 100 meter.

1

**WINDENERGIE IN
(INTER)NATIONAAL
PERSPECTIEF**

De ontwikkeling van windenergie is één aspect van de mondiale energietransitie. Over de noodzaak over te schakelen van fossiele op duurzame energiebronnen wordt al lang gesproken. Inmiddels zien we dat deze noodzaak breed wordt aanvaard en dat er op internationaal niveau ambities en doelen worden gesteld. Die te realiseren vereist inspanningen op alle niveaus.

Klimaatakkoord Parijs 2016

In Parijs hebben een kleine 200 landen ingestemd met het klimaatakkoord. In dit akkoord is geregeld dat:

- De gemiddelde temperatuur op aarde niet meer dan 2 graden mag stijgen. Een streven naar een stijging van maximaal 1,5 graden is ook benoemd;
- de uitstoot van broeikasgassen en schadelijke stoffen te verminderen in combinatie met de beschikbare techniek van dat moment;
- Extra inzet nodig is om negatieve gevolgen van klimaatverandering aan te pakken en de hoeveelheid broeikasgassen terug te brengen zonder dat dit de voedselproductie in gevaar brengt;
- Alle partijen moeten financieel bijdragen aan het verlagen van de hoeveelheid broeikasgassen en onderzoek doen naar klimaatbestendige ontwikkelingen;
- Voor de klimaatconferentie van 2025 moeten de partijen van de klimaatovereenkomst van Parijs zich samen ten doel stellen elk jaar minstens 100 miljard dollar (91 miljard euro) ter beschikking te stellen van armere landen die economisch moeite hebben de klimaatdoelstellingen te halen. Het geld zou vanaf 2020 beschikbaar moeten zijn.

Het Parijs-akkoord betekent voor Nederland een beperking van de uitstoot van broeikasgassen met 80% of meer in 2050. Realisering van dit doel vereist ingrijpende maatregelen en voortvarendheid in voorbereiding en invoering ervan.

Nationaal energie akkoord

Nederland streeft in internationaal verband naar een volledig duurzame energievoorziening in 2050 die tevens betrouwbaar, leveringszeker en betaalbaar is. In 2013 is door meer dan 40 organisaties het Energieakkoord gesloten. Het doel hiervan is om in 2020 voor 14% duurzaam in de Nederlandse energiebehoefte te voorzien en in 2023 voor 16% (tegen 5,8% nu).

Specifiek voor windenergie is het doel gesteld om in 2020 6.000 MW opwekkingsvermogen windenergie op land te hebben geplaatst. Eind 2015 stond er 2.900 MW. Tussen nu en 2020 moet er dus nog ongeveer 3.000 MW bijkomen. Het Rijk heeft de opgave verdeeld over de verschillende provincies, met 855,5 MW voor de provincie Groningen. Verwacht wordt dat in het kader van Parijs en het streven om in 2050 100% duurzame energie op te wekken de opgave vergoot zal worden.

Concept Nationale Omgevingsvisie (NOVI)

Het huidige beleid streeft er naar om in 2020 voor 14% duurzaam in de Nederlandse energiebehoefte te voorzien en in 2023 voor 16% (tegen 5,8% in 2015). Ook wordt ingezet op een volledig duurzame energievoorziening in internationaal verband in 2050. Daarnaast is het streven een besparing van het energieverbruik met gemiddeld 1,5 procent per jaar en 100 petajoule. Om de ambities voor de reductie van de uitstoot van broeikasgassen als gevolg van de energievoorziening te realiseren, moet op vele fronten tegelijk actie worden ondernomen.

Energieagenda

Om de Parijs-doelstelling voor 2050 te halen, is veel meer nodig dan is afgesproken in het energieakkoord. Hierover is het Rijk in gesprek gegaan met burgers, overheden, bedrijven en maatschappelijke organisaties (*Energiedialoog*). De uitkomsten van de dialoog zijn benut voor de Energieagenda. Het Rijk wil, net als bij wind-op-zee, ook bij wind-op-land sterke regie voeren. De agenda besteedt aandacht aan de ruimtelijke effecten van de energietransitie. De nieuwe ruimtevraag, gecombineerd met het huidige en toekomstige ruimtebeslag van andere functies, onderstreept de immense omvang van de operatie en de noodzaak tot innovatief ruimtelijk ontwerp en ruimtelijke regie door provincies en gemeenten op regionaal niveau, met focus op meervoudig ruimtegebruik en functiecombinaties. Gebiedskenmerken en gebiedswaarden zijn uitgangspunt voor besluitvorming rond energieplannen en -projecten. De ruimtelijke inpassing van energieprojecten vindt plaats

binnen de kaders van integraal ruimtelijk ontwerp op regionale schaal, waarvoor een participatief besluitvormingsproces gevolgd moet worden.

Structuurvisie Wind op land

Het Rijk en de provincies hebben afgesproken dat de provincies de gebieden aanwijzen waarin windparken mogen komen. De provincies hebben de gebieden die zij geschikt vinden voor grootschalige windenergieprojecten (meer dan 100 MW) doorgegeven aan het Rijk. Het Rijk heeft op basis van deze voordracht de structuurvisie Windenergie op land opgesteld. In deze structuurvisie Windenergie zijn 11 gebieden aangewezen, die het meest geschikt zijn voor grote windparken (minimaal 100 MW). In deze gebieden waait het relatief vaak en hard. Ook zijn de gebieden relatief dunbevolkt. Provincies hebben de gebieden voor windparken van minder dan 100 MW zelf aangewezen in een provinciale omgevingsvisie. Voor projecten van minder dan 100 MW is de gemeente of de provincie verantwoordelijk voor de ruimtelijke inpassing en de vergunningverlening.

Nieuw beleid provincie Groningen

Het huidige provinciale beleid laat de plaatsing windturbines groter dan 15 meter buiten de specifiek hiervoor door de provincie aangewezen gebieden (Eemshaven, Delfzijl, N33) niet toe.

Op de keper beschouwd betekent dit dat de realisatie van grootschalige windenergie in de gemeente Groningen in formele zin momenteel nog niet is toegestaan. Hiervoor is eerst een aanpassing van de provinciale

Bron: *An energetic Odyssey, IABR 2016*

omgevingsverordening nodig. In de nieuwe provinciale omgevingsvisie wil de provincie meer mogelijkheden bieden voor grootschalige windenergie, ook buiten de aangewezen gebieden. Daartoe heeft de provincie een *beleidskader 'Sanering en opschaling, gebiedsfonds en participatie'* opgesteld. Dit kader stelt voorwaarden aan de ontwikkeling van projecten in de daarvoor aangewezen gebieden; onder meer wat betreft:

- Participatie: Duidelijk is dat het begrip participatie breed kan worden uitgelegd. Bijvoorbeeld door financiële participatie in een windpark waarbij burgers financieel rendement halen uit een windpark. Participatie kan ook de vorm hebben van investeringen in leefbaarheid en duurzaamheid rond een concentratiegebied of het verstrekken van goedkope stroom.
- Sanering van (oudere) solitaire molens;
- Gebiedsfonds: Voor omwonenden wordt een gebiedsfonds opgezet, waarin exploitanten jaarlijks een bedrag moeten storten. (€1.050 per MW; jaarlijks te indexeren vanaf 2014).

De provincie heeft in 2017 aangegeven de Groningse samenleving bij de energietransitie te willen betrekken. Dit door een uitgebreid proces met verschillende bijeenkomsten voor inwoners en een aantal expertmeetings. Het

komt voort uit het *Energietransitieprogramma 2016-2019* van de provincie. In dat programma is het volgende traject naar het uiteindelijke doel van duurzame energievoorziening vastgelegd: 2020 21% in 2035 60% en in 2050 100% van onze energievoorziening duurzaam. Wat betreft de doelstelling van 21% in 2020 ligt de provincie Groningen op koers. Uit de recent beschikbaar gestelde energiemonitor blijkt dat in 2014 14,7% duurzame energie opgewekt wordt in de provincie, ten opzichte van 11% in het jaar daarvoor. Van de 14,7% duurzame energie is circa 60% van de duurzame energie afkomstig uit bijstook biomassa, 39% door wind op land en 1% door overige duurzame bronnen (waaronder zonne-energie). Om de doelen voor 2020 en daarna te behalen moet er in onze provincie verder worden gewerkt aan energiebesparing en de opwekking van duurzame energie.

Wind op land

Bij initiatieven voor windprojecten op land wordt dikwijls de vraag gesteld waarom niet gekozen wordt voor (deelname in) wind op zee, waar ruimtelijke beperkingen en hinder voor omwonenden nauwelijks/niet aan de orde zijn. Bovendien is wind op zee de laatste jaren flink goedkoper geworden. Dat is waar. Toch zijn er ook goede redenen voor meer wind op land.

In de kostprijsberekening van wind op zee worden tot nu toe de noodzakelijke investeringen in de aansluitingskosten op het landelijke distributienet niet meegenomen. Ook is er bij wind op zee geen sprake van financiële afdrachten aan de omgeving, noch van OZB. Als deze kosten worden meegenomen, is de kostprijs van wind op zee op dit moment nog altijd hoger dan de kostprijs van wind op land. (bron: Rijksdienst voor Ondernemend Nederland). Het is ook van betekenis dat een deel van de opbrengsten van wind op land direct ten goede komen aan de bewoners/gemeente waar het project zich bevindt.

Een andere reden om wind op land te blijven ontwikkelen is dat elke bijdrage aan de verduurzaming van de energievoorziening nodig is. Ook bij maximale benutting van de mogelijkheden op zee, blijft wind op land nodig om te kunnen voldoen aan de doelstellingen zoals vastgelegd in Parijs en de doelstellingen zoals Nederland die in Europees verband heeft. Mede gezien de achterstand van Nederland in de duurzame energieopwekking, zal de claim op wind op land sterker worden. Die claim zal een doorvertaling krijgen naar regionaal/lokaal niveau.

Grootschalige windenergie

Uit recent verkennend onderzoek blijkt dat windenergie in de Noordzee maximaal in ongeveer een derde van de totale energievraag van alle Noordzeelanden kan voorzien, waarbij reeds is aangenomen dat 30% energiebesparing in 2050 wordt gerealiseerd. (Bron: *An Energetic Odyssey*; IABR 2016)

Als stad onze verantwoordelijkheid nemen en er zelf invulling aan geven

De hier kort geschetste (inter)nationale ontwikkelingen en beleidskeuzes onderstrepen het belang dat wij als stad onze verantwoordelijkheid nemen. Voordat we door het Rijk mogelijk ergens toe verplicht worden, willen we graag op proactieve wijze zelf invulling gaan geven aan onze verantwoordelijkheid. Door zelf initiatief te nemen en regie te voeren kunnen we als lokale overheid samen met bewoners maximaal invloed uitoefenen waar en hoe we windprojecten realiseren en de 'lusten en lasten' verdelen. In de volgende hoofdstukken leest u hoe we dat willen gaan doen.

“
Groningen wordt energieneutraal.
Dat bereiken we samen met de regio.
Windenergie is daarbij onmisbaar.”

2

ONZE AMBITIES

Als grote stad willen wij onze verantwoordelijkheid nemen.

Masterplan Groningen energieneutraal 2035

De aanzet voor de actuele windplannen zijn gegeven in 2009 toen uw raad in het *Masterplan Groningen energieneutraal 2035* de ambitie heeft vastgelegd om in 2035 energieneutraal te willen zijn. Naast energiebesparing, biomassa, zonne-energie en aardwarmte is windenergie één van de sporen waarlangs de doelen bereikt moeten worden. De in het Masterplan geformuleerde ambitie is om 16% van de energie in de gemeente op te wekken met windenergie. Om dit doel te kunnen halen zijn windturbines nodig met in totaal een opgesteld vermogen van circa 70 MW.

Bij de concretisering van onze ambities uit het *Masterplan Groningen energieneutraal 2035* hebben we vanwege de beperkte ruimte in het provinciale beleid aan het spoor Windenergie aanvankelijk geen prioriteit gegeven. Nu die ruimte er wel lijkt te komen, willen we onze wind-ambities voortvarend realiseren. Als grote stad verbruiken we veel energie en voelen we ons verantwoordelijk een bijdrage te leveren aan de noodzakelijke mondiale energietransitie.

Gronings bod

In 2013 heeft de gemeenteraad een motie aangeboden, met daarin het ‘Gronings bod’ aan de provincie om 70 MW opgesteld vermogen binnen de gemeentegrenzen van Groningen te realiseren. Het bod is gebaseerd op onze verkenning naar kansrijke gebieden voor grootschalige windenergie in de gemeente Groningen (de Windkanskaart; zie ook verderop in hoofdstuk 5 onder ‘Gebieden’ en in de bijlage).

Wij streven naar energieneutraliteit, samen met de regio, waarbij de realisatie van windenergie onmisbaar is.

Windprojecten in de eigen gemeente

Windenergie als duurzame energiebron beschouwen wij als onderdeel van een nieuwe economie.

De verwachting is dat de claim op wind op land zal toenemen, vanwege klimaatdoelstellingen en beleidsambities van hogere overheden. Ook bij een toenemend aandeel van wind op zee blijven windturbines op land noodzakelijk om op een goede wijze invulling te blijven geven aan de energietransitie. Als grote stad willen wij daarin onze verantwoordelijkheid nemen en de mogelijkheden voor de ontwikkeling van grootschalige windenergie binnen onze eigen gemeentegrenzen zorgvuldig verkennen en benutten. Door zelf deze verantwoordelijkheid te nemen moeten wij ook omgaan met de mindere effecten van nieuwe energiebronnen. Wij kiezen er voor deze effecten niet af te wentelen op andere gebieden.

Wij nemen onze verantwoordelijkheid in de energietransitie waarbij windenergie onmisbaar is.

Aanvullend op de afspraken over ieders bijdrage in het Nationaal Energieakkoord, hebben we hiervoor de volgende argumenten:

Techniek. Een breed gedragen uitgangspunt in de energietransitie is dat het het beste is om energie op te wekken zo dicht mogelijk bij de plek waar het wordt gebruikt. Dit is goedkoper,

Energie opwekken waar het gebruikt wordt versterkt de betrokkenheid van energiegebruikers

De oude 5 pijpen (energiecentrale) als referentiepunt en stadsentree, bron: <http://home.planet.nl/~arjenf/hunze.html>

efficiënter en het vereenvoudigt de inrichting en het functioneren van een flexibele lokale energie-infrastructuur.

Extra mogelijkheden en een optimale benutting van ruimte en dure infrastructuur ontstaan als windprojecten kunnen worden gecombineerd met zonneparken (In onze gemeente zijn inmiddels meerder zonneparken in ontwikkeling).

Landschap. In vele consultatie onderzoeken (waaronder ons eigen onderzoek. Een ander voorbeeld is; ‘Windmolens in Nederland op land’ door TNS consult in opdracht van het ministerie, 2010) naar de beste locaties voor windmolens blijkt een sterke voorkeur voor plaatsing in ‘industriële landschappen’ en langs bestaande infrastructuur. Hieruit trekken wij de conclusie dat – gegeven het feit dat we als samenleving kiezen voor meer windenergie – grote steden een logischer plek zijn voor grote windmolens dan kleine dorpen en open en stille landschappen.

Als grootste stad in Noord-Nederland nemen we hierin onze verantwoordelijkheid. Hieraan voegen we toe dat windmolens ook in positieve zin een bijdrage kunnen leveren aan het silhouet van de stad. Wij zien het als een uitdaging om windmolens in Groningen geen verstorende, maar verrijkende elementen in het stadslandschap te laten zijn. Ter illustratie wijzen we hier op de geschiedenis van de vijf pijpen van de voormalige Hunzencentrale, die, toen ze moesten worden afgebroken, een iconische status verworven bleken te hebben.

Windenergie bij de stad:

- Koppelt direct gebruiker aan de opwekker;
- kent goede kansen voor een inpassing in het stedelijk landschap;
- is kansrijk voor het vergroten van de betrokkenheid van de samenleving bij de energietransitie

Betrokkenheid. De noodzakelijke energietransitie plaatst ons als samenleving voor een enorme opgave. De kans op succes stijgt naarmate mensen zich er meer bij betrokken voelen en de praktische gevolgen en nieuwe mogelijkheden in de eigen omgeving zien en ervaren. Windprojecten in de eigen omgeving kunnen deze betrokkenheid stimuleren. We willen de inwoners van Groningen ook de mogelijkheid bieden financieel te participeren (zie verderop). Ook hiervoor bieden windmolens in de eigen omgeving de beste kansen.

Actieve rol in wind en energietransitie

Onze doelen in het Masterplan zijn primair geformuleerd als klimaatdoelen (onze CO₂-uitstoot per saldo terugbrengen naar 0). Om deze doelen te realiseren zijn beleidswijzigingen en maatregelen nodig op allerlei terreinen, waardoor onze samenleving verandert. De gemeente Groningen wil dit veranderingsproces niet passief ondergaan, maar er actief mede vorm aan geven. Concreet zien wij in de energietransitie kansen voor een grotere gemeentelijke invloed op energieprijzen en woonlasten, een grotere rol voor lokale en regionale bedrijven, en een grotere betrokkenheid van onze inwoners. Klimaat- en energiebeleid raakt zodoende de inrichting en het functioneren van onze (stedelijke) samenleving in veel bredere zin. Om daar sturing aan te kunnen geven en de kansen die zich voordoen te benutten is het nodig als gemeente positie te kiezen, een proactieve rol te spelen en waar nodig zelf 'aan de knoppen' te kunnen draaien. In dit verband is het ook van belang dat windenergie vanuit financieel en economisch oogpunt steeds aantrekkelijker wordt.

<http://www.hetbestevoornederland.nl/>

Als Energy City voorop lopen

De inzet op energiebesparing en de transitie naar duurzame energiebronnen leidt tot allerlei nieuwe bedrijvigheid en een meer decentrale inrichting van onze energiedistributienetwerk en de komst van nieuwe regionale en lokale spelers op de energiemarkt. Veranderingen bieden kansen. Als 'Energy City' willen we voorop lopen en kansen benutten. Kansen liggen er ook in de

Gemiddelde windsnelheid op 100 meter hoogte in Noord-Nederland totaal en in gezoomd op de gemeente Groningen.

Groen is $\geq 7,0$ m/s en $< 7,5$ m/s

Oranje is $\geq 7,5$ m/s en $< 8,0$ m/s

samenhang tussen wind en de andere sporen in ons energiebeleid, zon en geothermie. De in Groningen aanwezige kennis en mogelijkheden op het gebied van energie en economie willen wij verder uitbouwen. Een goede basis daarvoor bieden de in stad en regio aanwezige kennisinstellingen, energie-infrastructuur, ruimte en innovatieve ondernemingen.

Internationale Architectuur Biënnale Rotterdam

Voor de Internationale Architectuur Biënnale Rotterdam (IABR) heeft Groningen stad en ommeland als casus gefungeerd voor de energietransitie en de mogelijkheden in economisch en ontwerpende zin (stedenbouw/ landschap).

IABR pleit ervoor het open Groningse landschap en de historische waarden die daarin gevonden worden te koesteren en zoveel mogelijk te ontzien. Naast de Eemshaven, Delfzijl en de Eems-Dollard is ook de stad een gebied waar aan dit uitgangspunt recht kan worden gedaan.

Als slimme energiestad vormt Groningen de spil van de 'Nordic City', een regionaal stedelijk en duurzaam energienetwerk, waarvan de ruimtelijke samenhang wordt bepaald door economische topsectoren en innovatieclusters, een compacte stedelijke ontwikkeling, evenals een evenwichtige mobiliteitsstructuur. Voor de stad zelf is het concept van de 'ringstraat' geïntroduceerd. Bovengronds gaat het om duurzame mobiliteit en verbinden van stadsdelen met het ommeland. Ondergronds gaat om elektriciteit, warmte en 'smart grids'. Aangevuld met een verdichting van bebouwing rondom de ringstraat ontstaat een toekomstbestendige stad. Windmolens kunnen direct de ringstraat van duurzame energie voorzien. Het versterkt onze positie als 'Nordic City'. Windenergie biedt namelijk kansen voor een duurzame economie, onze werkgelegenheid en versterkt de positie van de stad verder als 'Energy City'.

3

FASERING EN ROL VAN DE GEMEENTE

Het realiseren van grootschalige windenergie kost veel tijd en vergt een groot aantal activiteiten van verschillende partijen. Welke rol speelt de gemeente?

Fasering

In het proces van de ontwikkeling van windenergie zijn de volgende fasen te onderscheiden:

1. Voorverkenning of beleidsfase
2. Verkenning
3. Planfase
4. Realisatie
5. Exploitatie en Beheer

De acties per fase zijn voor elke partij verschillend. Onderstaand overzicht geeft een indicatie welke spelers in welke fasen actief zijn. Sommige spelers vervullen verschillende rollen. Onderstaand figuur geeft daarvan een beeld. (Bron: Rijksdienst voor Ondernemend Nederland; www.rvo.nl. Op deze website is over het proces, de betrokken partijen en hun rol veel meer informatie te vinden.)

Fase	Voor- verkenning	Verkenning	Planfase	Realisatie	Exploitatie & Beheer
Spelers					
Gemeente					
Provincie					
Initiatiefnemers					
Grondeigenaren					
Omwonenden / bedrijven					
Burgers					
Belangenorganisaties					
Overige overheden					
Projectontwikkelaars					
Fabrikanten					
Exploitanten					
Investeerders / financiers					
Netbeheerders					
Energieleveranciers					
Handelaren					
Kennisinstututen					
Adviesbureaus					

 Actief Mogelijk actief

Gemeente Groningen: meerdere rollen

De gemeente kan meerdere rollen vervullen. In de huidige fase is dit uiteraard een rol als gemeentelijke overheid, waarbij wij een actieve rol innemen in het formuleren van ons beleid en het zoeken naar de mogelijkheden (initiatiefnemer). Hiernaast zijn wij ook grondeigenaar en sluiten wij een rol als projectontwikkelaar in een vervolgfase niet uit

Waar staan we nu?

Met dit Windkader sluiten we de Voorverkenning (fase 1) af. Welbeschouwd is die fase gestart in 2009 met de vaststelling van het Masterplan Groningen Energieneutraal 2035, waarin we vaststelden dat voor realisering van onze energiedoelen windenergie onmisbaar is. In 2013 en 2016 zijn de mogelijkheden voor windenergie in de eigen gemeente globaal verkend, en is op diverse manieren het gesprek gevoerd met belanghebbenden en burgers (Zie het volgende hoofdstuk In gesprek met de stad.) Dat heeft uiteindelijk geleid tot het nu voorliggende Windkader, met de kaders en uitgangspunten voor de volgende fasen.

Bevoegdheden en instrumenten

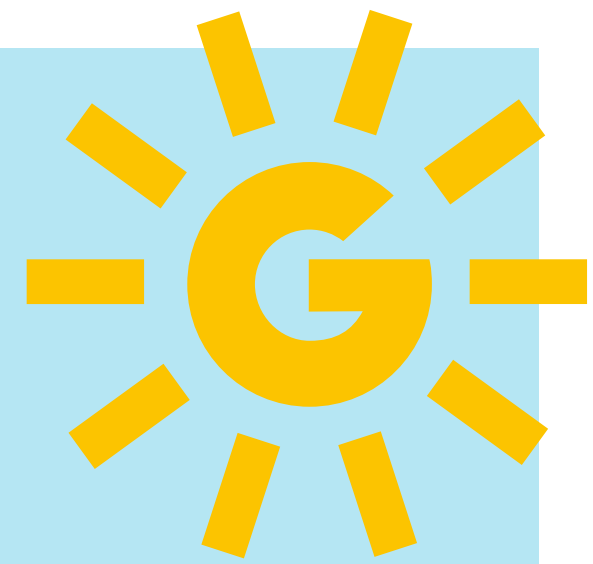
In principe bestaat ons juridisch instrumentarium uitsluitend uit de Wet Ruimtelijke Ordening en de Wabo (vergunningen). Grondeigendom speelt een belangrijke rol. Is de gemeente eigenaar, dan hebben we maximale sturing. Als windprojecten (deels) op grond van derden gerealiseerd worden, hebben we minder juridische mogelijkheden om bepaalde zaken af te dwingen bij potentiële initiatiefnemers en ontwikkelaars.

In de praktijk kunnen we weigeren medewerking te verlenen/een vergunningen te verlenen als wij vinden dat er niet binnen de door ons opgestelde kaders wordt gewerkt. Voor het realiseren van windturbines zal in de meeste gevallen het bestemmingsplan moeten worden gewijzigd. Wij laten het verkrijgen van draagvlak en acceptatie bij de omgeving en de mate waarin de initiatiefnemer de omgeving laat mee profiteren zwaar meewegen bij onze afweging of bijvoorbeeld van het bestemmingsplan kan worden afgeweken. Het Besluit Ruimtelijke Ordening (BRO) bepaalt (artikel 3.1.6, eerste lid, onder f) dat een plan uitvoerbaar moet zijn. Hiermee wordt de maatschappelijke en economische uitvoerbaarheid bedoeld. Ook hiermee hebben wij een instrument om plannen te toetsen aan onze uitgangspunten.

Actieve rol

De rollen die de gemeente Groningen heeft wil zij actief spelen. Allereerst om zo onze ambities op het gebied van windenergie waar te kunnen maken, met maximale acceptatie onder de bevolking. Maar ook omdat windenergie (en in breder perspectief de energietransitie) ook sociale en economische gevolgen heeft. De gemeente Groningen wil de komende veranderingen niet passief ondergaan, maar er actief mede vorm aan geven, samen met burgers, bedrijven en onze partners.

4

**IN GESPREK
MET DE STAD**

Van begin af aan hebben we ons gerealiseerd dat de bouw van windturbines weerstanden oproept. Die weerstanden richten zich met name tegen de overlast (geluid, bewegende schaduwen) en de aantasting van het landschap. Tegelijk ziet een grote meerderheid wel de noodzaak van het verduurzamen van onze energievoorziening. Hoewel we ons realiseren dat het waarschijnlijk nooit helemaal zal lukken, is onze ambitie weerstanden zo veel mogelijk weg te nemen en te zorgen voor reële en haalbare plannen voor windenergie in de eigen gemeente. Daarom hebben we dit Windkader ontwikkeld in een interactief proces, met inbreng van deskundigen, burgers en uw raad. In de bijlagen vindt u verslagen van de verschillende activiteiten. Hieronder een korte samenvatting:

Boekje Windrichting Groningen

In mei 2016 publiceerden we het boekje 'Windrichting Groningen', met beknopte achtergrondinformatie over bestuurlijke, juridische en technische aspecten die in de ontwikkeling van grootschalige windenergieprojecten van belang zijn. Het boekje biedt een basis voor een gestructureerde gedachtenwisseling. Het boekje is als bijlage bij dit windkader toegevoegd.

Uitgangspunten vastgesteld

'Windrichting Groningen' is in mei 2016 in de raad besproken. Daarbij heeft uw raad de volgende richtinggevendende uitgangspunten vastgesteld:

- We zien 70 MW opgesteld vermogen niet als taakstelling maar als indicator voor ons ambitieniveau.

- Het in 2013 uitgevoerde onderzoek naar kansrijke windgebieden (Windkanskaart, als bijlage bij dit kader toegevoegd) vormt het beginpunt naar de zoektocht voor geschikte gebieden;
- De lusten en lasten worden eerlijk verdeeld;
- De inrichting van concrete locaties wordt samen met direct omwonenden en direct belanghebbenden opgepakt;
- Bij de ontwikkeling van windturbines wordt rekening gehouden met in het gebied aanwezige woon- en werkomgevingswensen of locatiespecifieke bijzonderheden;
- Onze stadjes en ondernemers worden in staat gesteld financieel te participeren in grootschalige windenergieprojecten;
- Onze communicatie is gericht op samenwerken en participatie. Wij willen windenergie voor en door de stad;
- Windenergie moet (i.v.m. voortschrijdende duurzame technieken) altijd een tijdelijk karakter hebben.

Windsymposium op Transfuture festival

Op 23 juni 2016 heeft de gemeente op het Transfuture festival een mini-symposium over windenergie gehouden onder de naam "Windkracht Groningen". Zo'n 60 burgers, raadsleden, medewerkers van maatschappelijke organisaties en inhoudelijke experts gingen, na een inleidend informatief gedeelte, in discussie over de thema's ruimtelijke inpassing, communicatie en participatie, hindercompensatie en financiële participatie. Een aantal belangrijke lessen die deze middag zijn geleerd:

- Participatie en het 'samen doen' is van essentieel belang. Met participatie en

draagvlak zijn gebiedsfondsen misschien helemaal niet nodig. De gemeente moet een actieve en duidelijke rol spelen in de ontwikkeling van windenergie.

- De gemeente kan het niet alleen. Zoek actief de samenwerking met andere partijen. Neem alle betrokken partijen mee en doe dit vanaf het allereerste begin.
- Luister niet alleen naar de kleine groep (vaak van tegenstanders) die het hardste schreeuwt maar heb vooral aandacht voor wat de (soms zwijgende) meerderheid vindt.
- De politiek moet zijn rug rechthouden. Ook (of juist!) als er weerstand ontstaat.

LetsGro

Tijdens het Let's Gro-festival van 10 tot 16 november 2016 hebben wij door middel van virtual reality en 3d technieken laten zien hoe windturbines het beeld van/op de stad, vanuit verschillende richtingen en afstanden daadwerkelijk beïnvloedt. Ook hebben wij met bezoekers gesproken over windenergie en van hun meningen, opmerkingen en ideeën nota genomen. De belangrijkste inzichten die we aldus opdeden zijn:

- Windmolens bij voorkeur plaatsen op bedrijventerreinen/langs snelwegen.
- Landschap behouden.
- Windmolens langs snelwegen kunnen ook functioneren als straatverlichting,

- Windmolens als stadsmarkering door ze neer te zetten in een bepaalde vorm/cluster of er iets moois van te maken.
- Wees open, eerlijk en transparant, met name naar de bewoners die hinder kunnen ervaren.
- Bied bewoners mogelijkheden om financieel te participeren
- (Extra) opbrengsten besteden aan verduurzamen van de woningen en meer groen in de buurt (belangrijker dan gemeenschappelijke voorzieningen).

Excursie met de raad

Op donderdag 29 september 2016 organiseerden we voor raadsleden van Groningen en Ten Boer en voor provinciale statenleden een excursie

naar de windparken in Nijmegen en Deventer. Twee voorbeelden van projecten die (vooral) dankzij een zorgvuldig communicatie- en participatieproces succesvol zijn.

Enquête

In het najaar van 2016 hebben we met een enquête de mening van inwoners over grootschalige windenergie gepeild. In totaal hebben 3.300 mensen de enquête ingevuld, onder meer via het Stadspanel. De belangrijkste bevindingen:

Voor- en nadelen

- 95% van de respondenten vindt het belangrijk dat de gemeente Groningen werkt aan het opwekken van duurzame energie. Meer dan de helft van de respondenten vindt het zelfs heel belangrijk.
- Ongeveer twee derde (61,5%) van de Stadlers vindt dat de voordelen van windenergie zwaarder wegen dan de nadelen.
- Het meest genoemde voordeel (80%) van windenergie is dat het nooit op raakt. Als nadeel geeft ongeveer de helft van de respondenten aan dat ze windturbines niet mooi vinden en dat de molens (teveel) geluid produceren.
- Jongeren (tot 35 jaar) zien vaker dan anderen meer voordelen van windenergie dan nadelen. Bij ouderen (< 50 jaar) is het andersom.

Gebieden en locaties

- Een bedrijventerrein wordt door de meeste mensen gezien als een geschikte plek voor windturbines, gevolgd door langs een (snel) weg, rivier of kanaal.
- Een grote meerderheid vindt natuurgebieden

geen geschikte plek voor windturbines. Ruim 80% wil ook geen windturbines in gebieden met veel erfgoed.

- Drie kwart vindt dat windturbines zoveel mogelijk bij elkaar op één locatie moeten worden geplaatst.
- Bijna alle respondenten vinden dat windturbines op zodanige afstand van woningen moeten worden geplaatst dat er zo min mogelijk overlast is.

Opbrengsten/investeren

- Twee derde van de respondenten vindt dat de opbrengsten van windenergie moeten worden besteed aan het energiezuinig maken van woningen. Iets meer dan de helft vindt dat de opbrengsten moeten worden besteed aan het verminderen van woonlasten.
- Ongeveer een derde van de respondenten zou willen investeren in windturbines in Groningen.

De door de raad geformuleerde uitgangspunten en de hier samengevatte uitkomsten van de discussies en enquête vormen de basis voor het voorliggende beleidskader.

Gesprekken met strategische partners

In de aanloop naar dit Windkader voerden we gesprekken met onder andere Grunneger Power, de Natuur- en Milieufederatie Groningen, de provincie en het rijk (rvo). Deze gesprekken hebben goede inzichten en voorkeuren van organisaties opgeleverd. Hiernaast zijn het partijen die wij ook in de vervolgfases nadrukkelijk willen blijven betrekken.

“ Draagvlak en acceptatie zijn
essentieel. Met onze aanpak willen
we die vergroten. ”

5

BELEIDSKADER

Inwoners en bedrijven praten mee, beslissen mee, doen mee en profiteren mee.

In dit hoofdstuk formuleren wij onze uitgangspunten en beleidskaders bij het verder verkennen en ontwikkelen van windprojecten in de gemeente Groningen.

Voor en door de stad

Open en interactief

In de uitgangspunten heeft de gemeenteraad in mei 2016 nadrukkelijk gesteld dat de communicatie gericht moet zijn op samenwerken en participatie en dat bij de ontwikkeling van windturbines rekening wordt gehouden met in het gebied aanwezige woon- en werkomgevingswensen of locatiespecifieke bijzonderheden. “Wij willen windenergie voor en door de stad.” Op basis van deze uitgangspunten kiezen wij voor een maximaal open proces, waarbij we alle betrokkenen uitnodigen mee te denken en wensen te uiten en steeds serieus zullen onderzoeken hoe aan de wensen van bewoners tegemoet gekomen kan worden. Dit kader is op deze manier tot stand gekomen en ook in de vervolgfases zullen we zo blijven werken.

Eigenaarschap

We willen het eigenaarschap bij onze inwoners en betrokkenen vergroten. Dit kan eigenaarschap in financieel opzicht zijn (voor het individu of voor een bepaald gebied of gemeenschap) of ‘ervaren’ eigenaarschap, in de zin van betrokkenheid bij een concreet project. Meer hierover in het hoofdstuk ‘Communicatie en participatie’.

Windenergie is niet alleen van overheden en ontwikkelaars. Wij zetten in op eigenaarschap van onze inwoners en ondernemers.

Lasten en lusten eerlijk verdelen

Een belangrijk door de raad geformuleerd uitgangspunt is de lasten en lusten ‘eerlijk te verdelen’. Over wat ‘eerlijk’ is kunnen opvattingen verschillen. Hieronder geven we aan wat wij eronder verstaan en wat daarvan de consequenties zijn op een aantal belangrijke aspecten van ons windbeleid.

Maximale beperking van hinder

Het opwekken van windenergie kan hinder veroorzaken. Het gaat daarbij om geluid (het zoeven van de wieken), bewegende schaduwen en aantasting van het landschap. (In het Windboekje zijn we hier uitvoeriger op in gegaan, zie bijlage). Ons beleid is erop gericht de reële en ervaren hinder zoveel mogelijk te beperken. Dat doen we door in alle gevallen omwonenden nauw te betrekken bij de ontwikkeling van concrete windprojecten. Hiertoe hebben wij een *Gedragscode Communicatie en participatie* opgesteld (zie H6). Het maximaal voorkomen en beperken van hinder vormt hierin een belangrijk onderdeel. Verder stellen wij in concrete projecten verplicht dat altijd gekozen wordt voor de best beschikbare technieken om hinder te minimaliseren. Hiernaast wordt aantasting van het landschap in het geval van een specifiek project altijd in formele zin getoetst via de gebruikelijke wet- en regelgeving met de daarbij horende procedures (bijvoorbeeld milieueffectrapport, bestemmingsplan of vergunning).

Wij merken op dat de mate waarin aantasting van het landschap (of ‘horizonvervuiling’) als hinder wordt ervaren subjectief en tijdgebonden is. Hoogspanningsmasten bijvoorbeeld hebben er ook

Bij voorkeur in stedelijke- en industriële omgevingen

Voorbeeld mitigeren van visuele hinder door middel van een bomenrij

niet altijd al gestaan en worden over het algemeen nu als ‘normaal’ verschijnsel in ons landschap geaccepteerd. Ook roepen wij de vijf pijpen van de voormalige Hunzencentrale in herinnering. Toen die gesloopt moesten worden, bleken ze een gewaardeerd icoon in de skyline van onze stad te zijn. Tot slot memoreren we hier dat zowel uit onderzoek elders als uit ons eigen participatieve proces duidelijk naar voren komt dat stedelijke- en industriële omgevingen als de voorkeurslocaties voor windmolens worden gezien. Het aspect ‘aantasting van het landschap’ is dus zeer afhankelijk van de locatie van een bepaald project. Het vormt hiermee een gespreksonderwerp in het participatieve proces met het betreffende gebied.

Financiële participatie

Uw raad heeft de nadrukkelijke wens uitgesproken dat stadjes en ondernemers – ook van buiten het projectgebied- in staat moeten worden gesteld financieel te participeren in grootschalige windenergieprojecten. Financiële participatie kan de financiering

Hinder of overlast

In de discussie over ongewenste effecten van ruimtelijke veranderingen worden de termen ‘hinder’ en ‘overlast’ allebei gebruikt. ‘Hinder’ definiëren wij hier als alle als zodanig door de betrokkene ervaren negatieve effecten. Ons beleid is erop gericht hinder zoveel mogelijk te voorkomen en te minimaliseren. ‘Overlast’ definiëren wij in dit kader als hinder die de wettelijke normen overschrijdt. In de ontwikkeling van concrete projecten brengen we (mogelijke) overlastsituaties zorgvuldig in kaart om vervolgens samen met betrokkenen te onderzoeken hoe deze kan worden verminderd tot aanvaardbaar niveau. Vanzelfsprekend zullen wij geen windprojecten realiseren en/of mogelijk maken die niet voldoen aan de (milieu) wet- en regelgeving

Vanaf de eerste stap nodigen we belanghebbenden uit om mee te doen.

In goed overleg oplossingen zoeken

Ervaringen elders tonen aan dat goed overleg in veel gevallen aanzienlijk kan bijdragen aan het verminderen van ervaren hinder, ook zonder dat daar veel extra geld of juridische dwang voor nodig is. Enkele voorbeelden: de kleur van de windturbines kan in overleg met de klankbordgroep worden afgestemd met de omgeving. Wieken kunnen een anti-schitteringscoating krijgen. Bij hoge windturbines kunnen in plaats van (knipperende) lichten ook andere technieken gebruikt worden om ze zichtbaar te maken voor vliegverkeer. Ook kunnen de lichten worden afgeschermd voor de bewoners en met heggen en andere beplanting op strategische plekken kan het directe zicht op de windturbines worden verminderd.

vergemakkelijken en de betrokkenheid versterken. Financiële participatie kan vorm krijgen op allerlei verschillende manieren; variërend in mate van risico, zeggenschap en opbrengstverwachting. Welke optie(s) mogelijk zijn en/of de voorkeur verdient, hangt sterk af van de specifieke kenmerken van een windproject, de betreffende businesscase en daarmee: de dan geldende marktomstandigheden (energieprijs, subsidies), innovatieve ontwikkelingen turbines, aansluitkosten op het elektriciteitsnetwerk, keuze locatie, de noodzaak van hinderbeperkende maatregelen, etc. Hiernaast is er voor potentiële deelnemers ruimte om in het participatieproces voorkeuren te uiten, waarvoor wij ruimte willen laten. Daarom willen wij niet in detail voorschrijven hoe de financiële participatie

Al onze inwoners en ondernemers kunnen mee-investeren en profiteren.

Voorbeeld wet- en regelgeving slagschaduw

vorm moet krijgen, maar uitsluitend de kaders aangeven. Dat doen we in de *Gedragscode Communicatie en participatie* (H6). De concrete vormgeving en invulling van financiële participatie gebeurt per project.

Gebiedsgerichte opdrachten

Bovenstaande gaat met name in op het individuele gewin dat mensen kunnen hebben bij windenergieprojecten. Het heeft als nadeel dat financieel gewin bij deelname van omwonenden zonder financiële inbreng niet mogelijk is. Hierdoor zou er mogelijk onder de direct omwonenden een ongelijkheid kunnen ontstaan wie wel of niet kan deelnemen en dus financieel gewin ervaart (of eigenaarschap ervaart). Om deze reden willen wij ook dat een deel van de opbrengsten ('lusten') van een windproject via een 'gebiedsgerichte opdracht' specifiek wordt bestemd voor de directe omgeving, waar immers ook de 'lasten' het meest voelbaar zijn. De geografische definiëring alsmede de vormgeving en invulling van de gebiedsgerichte opdracht

Het gebied wordt er daadwerkelijk beter van.

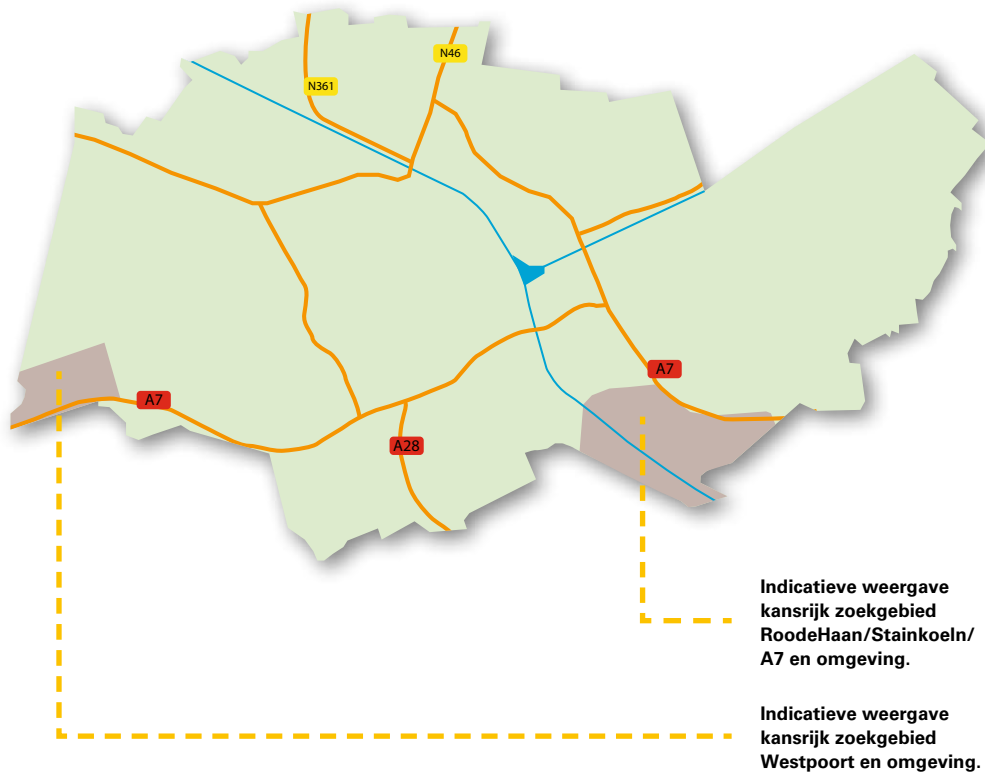

Voorbeelden financieel participeren in windenergie, lokale energiecoöperaties in de gemeente Voorst en Nijmegen

en de zeggenschap erover gebeurt per project. Daarbij geldt de *Gedragscode Communicatie en participatie*, die deel uitmaakt van dit kader (H6).

Compensatie hinder en overlast volgens wettelijke normen

Mogelijk kan niet in alle gevallen hinder kunnen worden voorkomen. Ook kan er sprake zijn van waardedaling. Een initiatiefnemer/ontwikkelaar van een concreet project zal in dat geval altijd de wettelijke normen, wet- en regelgeving moeten volgen. Met daarbij de passende maatregelen om eventuele overlast terug te brengen tot de gestelde normen of compensatie in de vorm van wettelijke planschade.

Figuur: zoekgebieden Westpoort en Roodehaan/
Stainkoeln/A7 en omgeving

Gebieden

Zoekgebieden: Westpoort en Roode Haan/ Stainkoeln/A7 en omgeving

In dit kader wijzen we twee zoekgebieden aan waar we in eerste instantie ruimte willen bieden voor de ontwikkeling van grootschalige windenergie:

- 1) Westpoort en
- 2) Roode Haan/Stainkoeln/A7 e.o.

Onze keuze op dit moment voor deze twee gebieden sluit de ontwikkeling van windprojecten in andere gebieden in de toekomst niet uit. Om onze ambitie van 70 MW (opgesteld vermogen) te kunnen realiseren zijn in de toekomst ook andere gebieden nodig. Andere gebieden komen pas in beeld nadat we de mogelijkheden in de twee hier genoemde gebieden zorgvuldig hebben verkend. Hoe en op grond waarvan we eventuele toekomstige afwegingen zullen maken zal mede bepaald worden door dan actuele technologische mogelijkheden en inzichten m.b.t. het opwekken van duurzame energie, alsmede door ruimtelijke behoeftes en ambities van de stad.

Westpoort en Stainkoeln/ Roodehaan e.o. bieden de beste kansen

Afwegingen

De nu voorliggende keuze van twee kansrijke zoekgebieden is tot stand gekomen op basis van onderzoek en afweging van verschillende aspecten. Van het afwegingsproces doen we hieronder kort verslag.

Uitkomsten ‘gesprek met de stad’

In ons participatieproces in 2016 hebben wij de stad gevraagd naar geschikte locaties en gebieden voor de ontwikkeling van windenergie. Als geschikte gebieden of locaties worden bedrijventerreinen, langs snelwegen en vaarwegen en een locaties als stadsmarkering genoemd.

Kansrijke gebieden

In 2013 is in opdracht van de gemeente door gespecialiseerde adviesbureaus in kaart gebracht waar in onze gemeenten kansen liggen voor windenergie. Eerst zijn acht gebieden verkend waar windturbines eventueel zouden kunnen worden geplaatst: 1 Meerstad Noord; 2 Meerstad Oost; 3 Stainkoeln/Roodehaan/A7; 4 Vloelvelden Suikerunie; 5 Westpoort; 6 Groning West; 7 Reitdiepgebied en 8 Eemshavenweg (voor meer informatie en kaarten in ‘Windrichting Groningen’ of Windkansenkaart Groningen).

Vervolgens is onderzocht welke aanvullende kansen er in die betreffende gebieden liggen, bijvoorbeeld door windenergie te combineren met andere ruimtelijke, landschappelijke en/of economische ontwikkelingen en in welke gebieden zich de minste belemmeringen

(natuurwaarden, veiligheid, ruimtelijk, cultuur, hinder) voordoen. Dit heeft in 2013 geleid tot vier kansrijke zoekgebieden: 1) Meerstad Noord, 2) Westpoort en directe omgeving, 3) Roodehaan/A7/Stainkoeln en omgeving en 4) het Suikerunieterrein.

Groeiende stad

In 2016 hebben we de in 2013 bepaalde kansrijke zoekgebieden opnieuw onder de loep genomen. Groningen is een stad in ontwikkeling. Wij verwachten in inwonersaantal nog flink te groeien. Hiernaast zijn de effecten van een aantrekkende economie en woningmarkt voelbaar en zichtbaar. Een groeiende stad betekent meer druk op de beschikbare ruimte. Zeker voor het thema windenergie is het van belang om de beschikbare ruimte in relatie tot andere (ruimtelijk-economische) ontwikkelingen zorgvuldig af te wegen. Deze afweging is samengevat in bijlage 4.

Op basis van ons ‘gesprek met de stad’ en analyse van de beschikbare ruimte zien wij de gebieden Westpoort en Stainkoeln/Roodehaan en omgeving als meest kansrijke gebieden voor de ontwikkeling van windenergie.

Niet voor de eeuwigheid

Eén project per gebied

Wij gaan uit van één project of initiatief per gebied. Dat bevordert de samenwerking tussen alle betrokkenen en voorkomt concurrentie tussen verschillende initiatiefnemers en daarmee mogelijke verdeeldheid tussen groepen belanghebbenden. Vanuit communicatief en participatief oogpunt blijven de lijnen helder en duidelijk.

Fotomontage windturbines langs de A7, westpoort.

Grondeigendom

In de hiervoor beschreven zoekgebieden is de grond grotendeels eigendom van de gemeente. In het geval de ontwikkeling plaatsvindt op eigen grond kunnen wij maximaal sturen. Bij nadere concretisering van de plannen voor windprojecten in de voorkeursgebieden kan echter blijken dat deze (deels) op particuliere grond gerealiseerd moeten of kunnen worden. In dergelijke situaties willen wij voorkomen dat het verschil in grondeigendom leidt tot een minder gewenste verdeling van ‘lusten en lasten’. Daarvan kan sprake zijn als ontwikkelaars en grondeigenaren afspraken maken waarbij (enkele)

grondeigenaren (overmatig) delen in de winsten uit het project en de andere omwonenden (die ook de lasten ervaren) veel minder of zelfs niet. Aan de ontwikkeling en exploitatie van windprojecten op particuliere grond stellen wij daarom zoveel mogelijk dezelfde eisen en voorwaarden als aan projecten op onze eigen grond en zoals beschreven in dit Windkader. Dat doen wij via goed overleg en door gebruik te maken van de mogelijkheden die het ruimtelijk wettelijk kader (nu nog het bestemmingsplan) en onze rol als vergunningverlener ons bieden.

Duur

Maximaal 27 jaar

De technische ontwikkelingen in de duurzame energie gaan nog steeds zeer snel. Wat nu de beste techniek is, hoeft dat straks niet meer te zijn. Daarom willen wij aan de vergunning voor windprojecten een maximale termijn* verbinden. Na afloop daarvan kunnen we dan een nieuwe afweging maken. Als maximale periode stellen wij voor 27 jaar (25 jaar als de in de branche gebruikelijke technisch/economische levensduur; plus 2 jaar voor voorbereidingen en bouw). Na deze periode moet de exploitant de turbines weghalen en de locatie weer in de originele staat (voor bouw) terug te brengen.

* Bij vergunningverlening kan de gemeente voorwaarden stellen over de tijdsperiode. Het omgevingsrecht in Nederland biedt voldoende mogelijkheden om vergunningen voor tijdelijke afwijkingen van het bestemmingsplan mogelijk te maken.

6

COMMUNICATIE EN PARTICIPATIE

Bezwaren verminderen, draagvlak versterken

De ervaring leert dat er altijd weerstand tegen windturbines zal zijn en dat het praktisch nooit lukt de weerstand geheel weg te nemen. Dat neemt niet weg dat het nadrukkelijk de ambitie is van de gemeente Groningen om het draagvlak te vergroten en de weerstand te minimaliseren. Dat willen we bereiken met een zorgvuldig en adequaat communicatie- en participatietraject.

Gedragscode Windprojecten Groningen

Vanwege de grote verschillen per project willen we in dit kader geen gedetailleerde voorschriften opnemen over communicatie en participatie. In de praktijk van andere windprojecten in ons land blijkt dat praktisch alle betrokkenen tegenwoordig veel aandacht besteden aan communicatie en dat vrijwel overal ook mogelijkheden worden geboden voor financiële participatie. Dit biedt een goede basis voor afspraken op basis van een *gedragscode communicatie en participatie Windprojecten Groningen*. De gedragscode geldt voor alle betrokken partijen, waaronder uiteraard ook de gemeente zelf. In onze rol als bevoegd gezag is de gedragscode richtinggevend. De gedragscode treft u hieronder.

Begrippen

Communicatie – Alle informatievoorziening en informatie-uitwisseling over en ten behoeve van het proces en de projecten.

Participatie – Participatie heeft meerdere betekenissen. In de context van de ontwikkeling van Windprojecten onderscheiden we: 1) meepraten; 2) meebeslissen; 3) meedoen (van investeren tot besturen) en 4) meeprofitieren.

Een gedragscode is niet nieuw. De windsector (NWEA) heeft de ‘Gedragscode Draagvlak en Participatie Windenergie op Land’ ontwikkeld in samenwerking met Natuur- en Milieufederaties, Natuur & Milieu, ODE Decentraal, Milieudefensie en Greenpeace Nederland. Deze gedragscode is daar mede op gebaseerd en/of een uitwerking van.

Gedragscode Windprojecten Groningen geeft direct invulling aan onze uitgangspunten. Het vormt een concreet kader waarbinnen concrete projecten in de toekomst vorm kunnen krijgen.

Voorbeelden procesparticipatie en communicatie, Bron: Bosch & van Rijn.

Procesparticipatie – Meepraten of beslissen vallen vaak onder de noemer ‘procesparticipatie’. De mate waarin mensen ruimte krijgen om mee te praten en mee te beslissen wordt onder andere bepaald door de op dat moment geldende kaders zoals onder andere door de gemeenteraad en college van B&W vastgesteld. Voorbeelden hiervan zijn beleidskaders (zoals voorliggend kader) en project- en communicatieplannen.

Financiële participatie – Mee-investeren en meeprofitieren vallen onder ‘financiële participatie’. Te onderscheiden zijn financiële participatie in a) de ontwikkelfase en b) de exploitatiefase van een windproject. Participeren in de ontwikkelfase gaat over het algemeen gepaard met delen in (ondernemers) risico in combinatie met het verkrijgen van (aandeelhouders)zeggenschap. Bij participeren in de exploitatiefase is er geen zeggenschap en zijn de risico’s kleiner; vergelijkbaar met bijvoorbeeld investeren in eigen zonnepanelen.

Gebiedsgerichte afdracht – De gebiedsgerichte bijdrage is de door de exploitant – aanvullend op de afspraken over financiële participatie – af te dragen financiële bijdrage ten behoeve van de verbetering van het woon-/leefklimaat in het gebied dat invloed ondervindt van het windproject.

Betrokken partijen

1. Deze gedragscode geldt voor alle partijen die bij de ontwikkeling, bouw en exploitatie van windprojecten een actieve rol spelen.
2. Waarbij een project meerdere partijen zijn betrokken, maken deze onderling duidelijke afspraken over ieders rol in de communicatie/participatie (zie ook bij ‘Communicatieplan’). Bij eventuele inzet van derden/ onderaannemers blijft de opdracht gevende partij voor de naleving van deze gedragscode verantwoordelijk.
3. Bij overdracht/verkoop van belangen gaan alle afspraken en verplichtingen uit deze gedragscode over op de nieuwe partij(en)
4. Deze code geldt nadrukkelijk ook voor de gemeente zelf.

Uitgangspunten en communicatieve attitude

Betrokken partijen:

5. Onderschrijven de ambitie om het draagvlak voor windprojecten zo groot mogelijk te laten zijn.
6. Starten geen project waarvan op voorhand onduidelijk is op welke manier de (gebieds) participatie wordt vormgegeven;
7. Zullen alle stakeholders actief betrekken bij de locatiekeuze en de ontwikkeling van mogelijke locaties, maken daarbij constructief gebruik van de ervaringen en kennis van de stakeholders in het gebied en bieden ruimte aan gebiedsspecifieke wensen.
8. Zetten zich maximaal in om – waar dat dreigt – tegenstellingen tussen (groepen) bewoners in het betrokken gebied te voorkomen/ te overbruggen.
9. Betrachten maximale openheid; ook over hun doelen en bedrijfseconomische overwegingen

10. Geven duidelijk de kaders aan, wat wel en niet mogelijk is. Ook zaken die nog niet duidelijk zijn worden helder benoemd (en niet verzwegen).
11. Zoeken actief naar oplossingen voor (ervaren) bezwaren en staan open voor ideeën en initiatieven van anderen.
12. Geven ‘communicatie en participatie’ een vaste plek op de agenda’s van hun onderlinge overleg

Financieel participeren

13. Financiële participatie staat open voor alle bewoners en/of ondernemers die gevestigd zijn in de gemeente Groningen of het plangebied van het betreffende project. Kandidaat-participanten krijgen de gelegenheid om financieel te participeren in de ontwikkeling van nieuwe windmolens binnen dat projectgebied, vanaf de eerste risicodragende fase (de fase voordat de vergunningen zijn verleend) en in de exploitatiefase van de nieuwe windmolens (de fase vanaf ingebruikname).
14. Hoe de financiële participatie uiteindelijk vorm krijgt, wordt door de initiatiefnemer/ontwikkelaar samen met (kandidaat) participanten onderzocht en bepaald.
15. Dit onderzoek maakt deel uit van het participatie- en communicatieplan en dient hierin te worden opgenomen;
16. Het streven is 100 % participatie en minimaal 50 % van de totale initiële investeringsomvang (de totale waarde van alle activa die met het nieuwe windproject samenhangen) – ongeacht de vorm waarin dit gebeurt – moet open staan voor participatie voor een periode van minimaal tien jaar vanaf

- de aanvang van de exploitatie.
17. Bij overintekening gaan kandidaat-participanten uit het projectgebied voor.
18. Slechts bij aantoonbaar achterblijvende belangstelling in de gemeente Groningen en het betreffende plangebied voor invulling van de financiering, kan worden afgeweken van het genoemde minimumpercentage.
19. Slechts bij aantoonbare achterblijvende belangstelling in de gemeente Groningen en het betreffende plangebied voor invulling van de financiering kan het zoeken naar kandidaat-participanten worden uitgebreid naar andere doelgroepen;
20. Kandidaat-participanten worden door de initiatiefnemer/ontwikkelaar uitvoerig geïnformeerd over de mogelijkheden en risico’s van financieel participeren. Voorafgaand aan de start van een project brengt de initiatiefnemer in een prospectus de participatiemogelijkheden in kaart, en verschaft daarbij maximale helderheid over investeringen, financieringsmodel, zeggenschap, kosten, risico’s en verwachte rendementen. Deze communicatie en informatie moet altijd volledig, eerlijk, transparant en begrijpelijk voor iedereen zijn.
21. Participaties dienen, eventueel na een beperkte lock-in periode van maximaal twee jaar, verhandelbaar te zijn.
22. Indien na de start van het project blijkt dat betrokkenen in het projectgebied op andere manieren willen participeren, zal de initiatiefnemer/ontwikkelaar zich inspannen om zo veel mogelijk aan deze wensen tegemoet te komen.
23. De initiatiefnemer/ontwikkelaar legt de wijze waarop financiële participatie in het project

uiteindelijk vorm krijgt ter goedkeuring voorafgaande aan te starten ruimtelijke en/of vergunningverlenende procedures voor aan de gemeente. Hierbij wordt in ieder geval inzichtelijk gemaakt:

- a. De totale lokale investering;
- b. De participatiemogelijkheden in de exploitatiefase.

De gebiedsgerichte afdracht

- De gebiedsgerichte afdracht is de door de exploitant – aanvullend op de afspraken over financiële participatie- af te dragen financiële bijdrage ten behoeve van de verbetering van het woon-/leefklimaat in het gebied dat invloed ondervindt van het windproject.
24. Bij elk windproject worden afspraken gemaakt over een gebiedsgerichte afdracht;
 25. De (geografische) definiëring van het gebied geschiedt per project en is mede afhankelijk van de hoogte / type van de turbine en gebiedsspecifieke kenmerken zoals zicht op de turbines (zichtlijnen, landschappelijke kenmerken).
 26. De hoogte van de gebiedsgerichte afdracht wordt door exploitant in samenspraak met de betrokkenen in het gebied en de gemeente bepaald. De minimale afdracht is het bedrag zoals in het actuele beleidskader van de provincie Groningen is aangegeven (zie kader).
 27. De gemeente beoordeelt de uiteindelijke hoogte van de afdracht voorafgaande aan te starten ruimtelijke en/of vergunningverlenende procedures. Hierbij wordt door de initiatiefnemer/ontwikkelaar inzichtelijk gemaakt hoe de afdracht tot stand is gekomen en hoe deze zich verhoudt tot de

Beleidskader provincie Groningen

In het beleidskader van de provincie is sprake van een zogeheten Parkfonds voor alle nieuw te bouwen windturbineparken. Dit parkfonds heeft als doel dat een deel van de opbrengsten ten gunste te laten komen aan de (lokale) bevolking en maatschappelijke doeleinden. De minimale gebiedsgebonden afdracht bedraagt €1.050 per MW opgesteld vermogen per jaar (jaarlijks te indexeren vanaf 2014). Uit het fonds worden profijtregelingen en diverse specifieke projecten gefinancierd. Profijtregelingen zijn gericht op het bieden van financieel profijt aan bewoners, bijvoorbeeld via korting op de energieprijzen. Specifieke projecten zijn bijvoorbeeld projecten in het kader van leefbaarheid, ecologie en landschap of kleinschalige duurzame projecten ten gunste van de (lokale) bevolking en maatschappelijke doeleinden.

Vanaf het eerste begin een actieve dialoog

totale revenuen uit het betreffende project.

28. De besteding van de opdracht en de hieraan verbonden procedures worden in samenspraak met het gebied bepaald. Dit proces maakt deel uit van het communicatie- en participatieplan.

Communicatie en procesparticipatie

29. Voor de start van een project maakt de initiatiefnemer(s)/ontwikkelaar een communicatie- en participatieplan, met daarin in elk geval:
- I. Beschrijving van het project (omvang, doel, planning).
 - II. Betrokken partijen en hun rol.
 - III. Een inventarisatie van de stakeholders in het gebied met een analyse van hun positie en belangen.
 - IV. Informatie over de besluitvormingsprocedures en de hierbij te hanteren criteria.
 - V. Helderheid over de zeggenschap van bewoners/omwonenden/belanghebbenden.
 - VI. Een beschrijving en planning op hoofdlijnen van de te ondernemen communicatieve acties en in te zetten middelen (zie ook verderop bij Planning en middelen).
 - VII. Een beschrijving van de organisatie van de communicatie, waaronder het aanwijzen van één centraal contactadres/informatiepunt (zie ook verderop bij Planning en middelen).
 - VIII. Afspraken over toegankelijkheid van het informatiepunt en het tijdig beantwoorden van vragen.
 - IX. Een klachtenregeling, met daarin in

ieder geval een vlotte afhandeling (max 3 weken) en arbitrage en toezicht via een Commissie van Toezicht.

- X. Een beschrijving van het proces om te komen tot breed gedragen afspraken over financieel participeren en de (zeggenschap over en besteding van de) gebiedsgerichte bijdrage.
30. De thema's overlast en hinder worden in het communicatie- en participatieplan meegenomen waarbij in ieder geval aandacht is voor:
- I. Onderzoek naar het gebied dat mogelijk overlast en/of hinder kan ondervinden door geluid, slagschaduw of licht geproduceerd door de komst van windturbines.
 - II. Een quickscan van de landschappelijke en ecologische waarden in het plangebied en directe omgeving die mogelijk beïnvloed worden door de windturbines.
 - III. Een beschrijving van de werkwijze waarop omwonenden bij de ontwikkeling worden betrokken in het geval van overlast (waarbij wettelijke normen worden overschreden).

Planning en middelen

31. Elk project krijgt een eenvoudig te vinden openbare projectwebsite, waarop alle relevante en actuele informatie is te vinden.
32. Deze website heeft ook de functie als loket waarbij de mogelijkheid wordt geboden op een eenvoudige en laagdrempelige wijze vragen te stellen en klachten in te dienen.
33. De website wordt in een zo vroeg mogelijk stadium (maar uiterlijk bij de start van een

planvormende fase) operationeel te zijn.

34. De communicatie start zo vroeg mogelijk en in elk geval al in de verkenningsfase.
35. Bewoners/omwonenden worden steeds tijdig geïnformeerd over de voortgang, terugkoppeling en volgende communicatiemomenten.
36. Uitgangspunt bij de keuze van communicatiemiddelen is dat alle belanghebbenden – ongeacht hun leeftijd, leefstijl en digitale vaardigheden – steeds tijdig en volledig geïnformeerd zijn. Dit vereist een weloverwogen mix van massamediale, individuele/ persoonlijke, moderne (elektronische) en traditionele (op papier, huisbezoek) middelen en activiteiten.
37. Waar gekozen wordt voor groepsbijeenkomsten, dient er ook altijd gelegenheid te worden geboden voor individueel contact.
38. Bij elk project formeert de initiatiefnemer een klankbordgroep, met daarin vertegenwoordigers van de verschillende belanghebbende groeperingen in het gebied.
39. De planning en fasering van eventuele opeenvolgende communicatie- en/of beslismomenten is zodanig dat belanghebbenden voldoende gelegenheid hebben e.e.a. zorgvuldig te overdenken en zich op de volgende stap voor te bereiden.
40. Van alle communicatie met belanghebbenden wordt verslag gehouden en aan betrokkenen teruggekoppeld. Verslagen worden (ook) gepubliceerd op de website en zijn daarmee altijd toegankelijk.

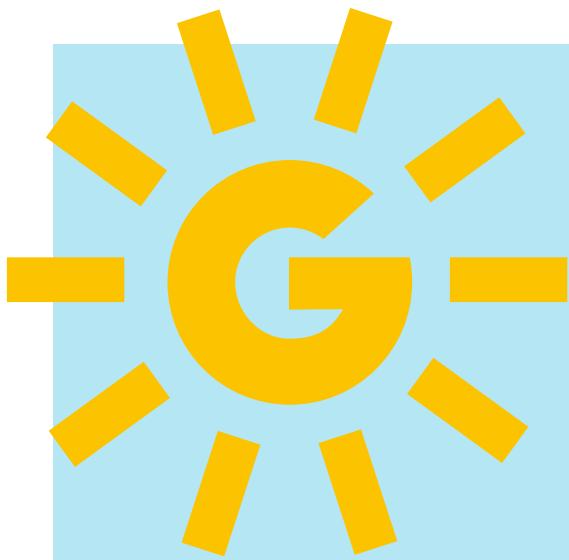

FINANCIËN

De realisatie van de windenergie-ambities van de gemeente Groningen hoeft geen geld te kosten; integendeel, we verwachten dat het geld zal opleveren, dat ten goede zal komen aan de gemeente als geheel en – via bijvoorbeeld een gebiedsfonds – voor een extra deel aan de direct omwonenden.

Het rendement op ingelegd vermogen in een gezond windproject ligt momenteel tussen de 10% en 20% (zie voorbeeld in Windboekje). Een gezond windproject biedt dus een goede basis om de lusten en lasten te verdelen zoals in dit kader beschreven.

Er zijn voldoende mogelijkheden om de kosten die de gemeente in eventuele vervolgfases maakt, in het geval van een concreet project, worden terugverdiend. Per vervolgfase of in het geval van een concreet project zullen we steeds een uitgewerkt projectplan met daarin voorstellen over onze rol en betrokkenheid maken en dat ter besluitvorming aan de gemeenteraad voorleggen.

VERVOLGENS

In het proces van de ontwikkeling van een windturbine(s) onderscheiden we de volgende fases:

- 1) Voorverkenning en beleidsvormende fase
- 2) Verkenning
- 3) Planfase
- 4) Realisatie
- 5) Exploitatie en Beheer

Met de vaststelling van dit Windkader, sluiten we de Voorverkenning (fase 1) af.

Vervolgfase; verkenning

Zoals aangegeven willen wij graag een actieve rol in de verdere ontwikkeling blijven spelen.

Zoals hierboven beschreven betreft de volgende fase een verkennende fase. Graag willen wij met deze verkenning aan de slag. Conform ons eigen beleidskader willen wij dit samen met betrokkenen en onze strategische partners doen. Wij zoeken daarom actief naar deze samenwerking.

Gemeentelijke omgevingsvisie

Het ruimtelijke kader voor de ontwikkeling van windturbines dient de gemeente in de gemeentelijke omgevingsvisie (voorheen Structuurvisie) te regelen. Groningen is in 2016 gestart met de ontwikkeling van een actuele omgevingsvisie (Next City). Dit Windkader geeft directe input voor deze nieuwe gemeentelijke omgevingsvisie.

Samenwerking met de provincie

Hiervoor informeerden wij u reeds over het nieuwe beleid van de provincie, gericht op het versnellen van de energietransitie. Wij lopen met

dit gemeentelijk beleidskader voor windenergie daar enigszins op vooruit. Ook de provincie hecht veel belang aan participatie. Dit beleidskader, alsmede de interactieve manier waarop het stand is gekomen, kan gezien worden als input voor het nieuwe provinciale beleid. In de achterliggende periode zijn wij steeds in gesprek geweest met de provincie en over en weer is afgesproken ook in de volgende fases nadrukkelijk de samenwerking te zoeken.

Zicht op realisatie

Het is onze ambitie om de volgende fases voortvarend te doorlopen. Tegelijk hechten wij sterk aan een brede en zorgvuldige consultatie van alle betrokkenen. Dat betekent dat wij nu geen jaartal noemen waarin wij verwachten het eerste windproject in gebruik te kunnen stellen. Wij hanteren een stapsgewijze aanpak waarin, op zorgvuldige wijze, alle betrokkenen op het juiste niveau en moment bij de ontwikkeling worden betrokken.

Groningen geeft energie

Contact

Gemeente Groningen
Gedempte Zuiderdiep 98
9711 HL Groningen
Telefoon (050) 367 81 11